

▶ ПРЕДУЗЕТНИК

- ▶ Предузетник је физичко лице које је регистровано код Агенције за привредне регистре и које ради стицања добити у виду занимања обавља све законом дозвољене делатности.
- ▶ Предузетник има статус посебног субјекта пословног права и може бити организован као индивидуални или као колективни предузетник (ортачка радња). Колективни се најчешће организује као ортачка радња.
- ▶ Предузетник је самосталан, равноправан на тржишту, послове обавља само у границама своје регистроване делатности, сам сноси ризик свог пословања и за своје обавезе за обављање делатности одговара целокупном својом имовином. Одговорност за преузету обавезу током пословања не престаје и након брисања предузетника из регистра.
- ▶ Предузетник обавља своју делатност под својим именом и у обавези је да уз пословно име стоји истакнут додатак „предузетник” или скраћено „пр”.

- ▶ Предузетник може бити само физичко лице.
- ▶ Да би физичко лице стекло статус предузетника потребно је да обавља делатност ради стицања добити. Управо стицање добити је битно обележје предузетника као субјекта пословног права, јер је управо добит главни разлог његовог постојања и пословања.
- ▶ Физичко лице које испуни законске и друге прописане услове, уписује се у регистар као предузетник и од тог момента може обављати делатност у својству предузетника.
- ▶ Предузетник нема својство правног лица, али у погледу делатности које обавља и наступања на тржишту, у потпуности је у равноправном положају са субјектима пословног права, јер се одредбе Закона о привредним друштвима примењују и на предузетника, ако самим законом није другачије прописано.
- ▶ Физичко лице, као предузетник, пре отпочињања делатности подноси пријаву у писаном облику надлежном органу и та пријава замењује оснивачки акт.

- ▶ Назив предузетника обавезно садржи његово лично име, ознаку делатности и седиште са адресом предузетника. Предузетник може имати и скраћену ознаку назива, која садржи и његово лично име и седиште и која се уписује у регистар.
- ▶ Предузетници могу са субјектима пословног права оснивати пословна удружења. Тада, осим ако улажу новчана средства, треба проценити вредност средстава која се улажу у субјекат пословног права, што може учинити и за то овлашћени процењивач. У уговору о улагању мора прецизно да се наведе износ уложених средстава и на тај начин успоставе односи поводом улагања у заједничке послове, предвиди расподела добити, сношење заједничког ризика и слично.
- ▶ Предузетник може обављати и делатности од општег јавног интереса као што су комуналне делатности, јавни превоз и др. у складу са законом.
- ▶ До престанка обављања делатности предузетника долази на сличан начин на који престају са радом и остали субјекти пословног права.

- ▶ До престанка обављања делатности предузетника може доћи на два начина:
- ▶ **вољом предузетника и**
- ▶ **по основу самог закона.**
- ▶ До престанка обављања делатности **вољом предузетника** долази на тако што предузетник подноси агенцији за привредне регистре изјаву у писменој форми, којом отказује даље обављање делатности и одређује време престанка обављања делатности. Предузетник је дужан да изврши све обавезе према својим повериоцима, за које средствима којима је обављао делатност и другом својом имовином, односно целокупном имовином. На овај начин престаје обављање делатности предузетника и у случају да је предузетник у моменту регистрације предвидео, у пријави, обављање делатности на одређено време. Тада истеком времена које је у пријави предвиђено, престаје делатност предузетника, али је предузетник дужан да поднеском агенцији то пријави ради брисања из регистра.

- ▶ **По сили закона**, до престанка обављања делатности предузетника долази у следећим случајевима:
- ▶ губитком пословне способности предузетника;
- ▶ смрћу предузетника осим ако се његови наследници не изјасне да наставе са бављењем делатности;
- ▶ престанком природних и других услова за обављање делатности;
- ▶ забраном обављања делатности;
- ▶ поништењем решења о упису обављања делатности у регистар;
- ▶ због необављања делатности дуже од две године и
- ▶ у другим случајевима прописаном законом.
- ▶ Без обзира на разлог престанка делатности, предузетник губи својство предузетника тек брисањем из регистра.

ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈА СУБЈЕКТА ПОСЛОВНОГ ПРАВА У ПРАВНОМ ПРОМЕТУ

▶ ПОЈАМ ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈЕ

- ▶ У тржишним условима привређивања сви субјекти пословног права имају стварни интерес да свој пословни имиџ граде и путем својих индивидуалних, карактеристичних елемената преко којих ће бити препознатљиви у свом пословању.
- ▶ Елементи индивидуализације имају вишеструки значај, пре свега, ради обезбеђења интереса самог субјекта, заштите интереса потрошача и корисника услуга, сигурности правног промета као и ради обезбеђења друштвених интереса.
- ▶ Свој пословно-правни и тржишни идентитет субјекти пословног права граде преко следећих битних обележја:
 - ▶ пословно име,
 - ▶ делатност,
 - ▶ седиште и
 - ▶ регистар привредних субјеката.

▶ ПОСЛОВНО ИМЕ

- ▶ Пословно име је назив под којим субјекат пословног права послује и наступа у правном промету. Пословно име се одређује актом о оснивању субјекта и оно је саставни део оснивачког акта, а касније се уписује и у статут субјекта.
- ▶ Пословно име се слободно утврђује у складу са законом.
- ▶ Законом је одређено које елементе и какав назив може да има пословно име с обзиром на свој облик. У ствари, пословно име чине сви битни елементи, а посебно назив, правна форма и седиште субјекта пословног права.
- ▶ Субјекат пословног права може под својим пословним именом тужити или бити тужен, уписивати се у јавне регистре.
- ▶ Субјекат пословног права може имати само једно пословно име.
- ▶ Постоји строга законска обавеза да сваки субјекат пословног права мора да послује под својим пословним именом.

▶ **Саставни елементи пословног имена**

- ▶ Пословно име субјекта пословног права мора да садржи пре свега законом обавезне одређене битне елементе, који представљају минимум његове индивидуализације. Такође, може да садржи и небитне елементе, од којих се неки могу садржати у пословном имену само под одређеним условима, а неки се не могу уопште садржати. Дакле, постоје четири категорије елемената пословног имена и то су обавезни, факултативни, условно допуштени, и забрањени.
- ▶ У обавезне битне елементе пословног имена спадају назив и ознака врсте субјекта пословног права скраћеницом или у потпуности.
- ▶ Факултативни елементи пословног имена су они елементи који могу бити садржани у њему и врло су бројни и разноврсни. Избор ових елемената је слободан, а сврха им је потпунија индивидуализација у правном промету, ради већих пословних ефеката (нпр. Додаци у виду цртежа, боја, слика, скица, или појединих украса, важнији датуми, нпр. година оснивања, скраћена ознака фирме, и сл). Правило је да се и сви факултативни елементи пословног имена морају унети у регистар привредних субјеката ако се жели њихово коришћење у пословању.

- ▶ Условно допуштени елементи пословног имена су они елементи који се могу садржати у њему тек када се испуне одређени законом предвиђени услови – нпр. назив Републике Србије или јединице локалне самоуправе у пословном имену, као и имена одређених личности, што се може унети у пословно име субјекта само по одобрењу надлежног органа. Издавање одобрења ускратиће се ако је карактер делатности тог субјекта такав, да би компромитовао њихов углед, а издато одобрење може бити повучено, односно одлуком надлежног суда извршиће се брисање из регистра привредних субјеката, ако лош пословни реноме наноси штету њиховом угледу.
- ▶ Забрањене елементе чине они елементи које пословно име не сме да садржи. У ове елементе спадају неистинити подаци, врста и обим одговорности, ознаке супротне моралу, називи страних држава и њихова обележја - грб, застава и други државни амблеми, називи међународних организација и њихове амблеме, и сл.
- ▶ Коришћење пословног имена, баш због његовог значаја, захтева поштовање свих правила утврђених законом, обичајима и другим правилима. Субјекат има законску обавезу да користи пословно име које је уписано у регистар, а ако има скраћени облик може га користити и у том облику.

- ▶ Пословно име мора увек да гласи на српском језику, а може да гласи и на неком другом језику, под условом да садржина буде иста.
- ▶ **Заштита пословног имена**
- ▶ По службеној дужности о заштити пословног имена брине надлежан орган за регистрацију привредних субјеката. У складу са начелом искључивости, под истим или сличним пословним именом не могу бити уписана код Агенције за регистар привредних субјеката два или више субјеката који обављају исту или сродну делатност.
- ▶ У случају да члан ортачког друштва, односно комплементар командитног друштва чије је лично име део пословног имена, има исто лично име које је већ садржано у раније регистрованом субјекту исте или сродне делатности другог ортачког или командитног друштва, у пословно име се уноси неки додатак за разликовање, по чему ће се тај субјекат јасно разликовати од претходно регистрованог.
- ▶ Посебном тужбом пословно име се штити у циљу његове заштите од нелојалне конкуренције. За успех ове тужбе тужилац мора доказати да је то пословно име прво злоупотребљавано, те да тужени употребљава такво пословно име супротно добрим пословним обичајима, што може изазивати забуну на тржишту.
- ▶ У складу са познатим начелом јавности пословног имена субјекта пословног права, иста су у обавези да своје пословно име или скраћену ознаку истакну на својим пословним просторијама.
- ▶ Уколико субјекат на својим пословним просторијама то не истакне, извршило је привредни преступ за који је предвиђена новчана казна, како за субјекат као правно лице тако и за одговорно лице у њему.

▶ ДЕЛАТНОСТ

- ▶ Предмет пословања субјекта пословног права чине привредне делатности, означене и уписане у оснивачком акту. Субјекат може да обавља једну или више делатности, односно оне привредне делатности за које испуњава услове прописане законом.
- ▶ Сваки субјекат обавља одређене делатности ради стицања добити, што представља његову циљну функцију.
- ▶ Посебним законским решењима извршена је класификација делатности по областима, гранама, скуповима и подскуповима.
- ▶ Закон о привредним друштвима је донео додатну слободу у избору делатности субјеката пословног права. Не постоји законом јасна подела делатности, али се намеће закључак да делатности којима се субјекти пословног права могу бавити деле се на **основне и споредне, односно претежне и додатне**.
- ▶ **Основне или претежне** делатности су оне које чине главни предмет његовог пословања и које се стога уписују код надлежне агенције.
- ▶ Субјекат може обављати једну или више **споредних или додатних** делатности, уз основну делатност и за њих по правилу није потребна регистрација. Оне се врше уз основну делатност у мањем обиму или повремено.

- ▶ Однос између основне и споредне делатности је такав да је основна делатност примарна, тј. да је она делатност ради чијег вршења је основан субјекат. Споредна делатност има своје оправдање само ако служи основној делатности.
- ▶ У нашем правном систему, у погледу вршења делатности полази се од принципа слободног избора делатности од сваког пословног субјекта. Субјекти пословног права могу обављати све делатности, осим послова који се по закону не могу обављати као њихова делатност.
- ▶ **Промена делатности**
- ▶ У складу са начелом самосталности субјекта пословног права и начелом слободног избора привредних делатности којима ће се субјекти бавити, произлази и начело да субјекат у току рада може да промени предмет пословања, односно регистроване привредне делатности и то проширењем постојећих, заменом постојећих, увођењем нових или сужавањем постојећих.
- ▶ Проширењем постојећих делатности сматра се увођење нових делатности у предмет пословања уз задржавање ранијих.

- ▶ Под заменом постојећих и увођењем нових делатности подразумева се напуштање свих или појединих делатности које су до тада биле предмет пословања субјекта и прелаз на нове делатности.
- ▶ Под сужавањем делатности субјекта подразумева се брисање дела већ регистрованих делатности како из оснивачког акта, статута, правила друштва тако и из пријаве код надлежне агенције.
- ▶ За проширење, односно замену и увођење нових делатности потребно је да субјекат испуњава услове прописане за вршење привредних делатности којима се проширује или уводи нова, односно, којима замењује ранија.
- ▶ Одлука о промени делатности доноси се на начин и по поступку који је утврђен оснивачким актом. Правило је да то право припада највишем органу субјекта.

▶ СЕДИШТЕ

- ▶ Закон о привредним друштвима указује да је седиште субјекта пословног права место из кога се управља пословима тог субјекта.
- ▶ Сваки субјекат мора имати своје седиште.
- ▶ Седиште субјекта одређује се истим актом којим се оснива и којим се одређује његова делатност. Уколико субјекат обавља делатност у више места, а актом о оснивању је одређено место седишта субјекта где није његова управа, онда се сматра да је седиште субјекта у месту у којем се налази управа субјекта, без обзира на одређење места из акта о оснивању.
- ▶ Седиште је битан елеменат индивидуализације субјеката пословног права у правном промету, због тога се обавезно уписује у пословно име субјекта.
- ▶ Седиште субјекта има вишеструки значај за одређивање месне надлежности регистарског суда, за одређивање месне надлежности управних и судских органа, за испуњење пореских мера, за одређивање места закључења уговора ако странке у уговору нису навеле одређено место, за одређивање месне надлежности органа за вршење надзора над законитошћу рада субјекта, за одређивање месних, односно локалних пословних обичаја који се примењују у конкретном случају, и сл.

▶ **Промена седишта**

- ▶ Субјекат може променити своје седиште по основу одлуке органа одређеног оснивачким актом. Промена седишта субјекта законом је у основи регулисана на истоветан начин као и промена делатности субјекта пословног права. Седиште се мења када за то постоје стварне потребе у вези са пословањем, али и из других оправданих разлога.
- ▶ Промена седишта је околност која се мора уписати у регистар код надлежне агенције, јер промена седишта није само буквална промена места у коме је седиште већ се мењају све правне последице које произилазе из седишта. Нарочито сложена ситуација може наступити ако се променом седишта мења комплетна надлежност правосудних и других државних органа.

▶ РЕГИСТАР СУБЈЕКТА ПОСЛОВНОГ ПРАВА

- ▶ Регистар привредних субјеката, је јавна књига од посебног значаја за правно пословање свих категорија субјеката пословног права. Субјекат стиче својство правног лица и могућност да ступа у правне и пословне односе тек регистрацијом код надлежне агенције.
- ▶ Поступак регистрације уређује Закон о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре. Законом је регулисано да послове регистрације привредних субјеката води Агенција за привредне регистре.
- ▶ Регистар је јаван, води се за цело подручје Републике Србије и свако ко има правни и пословни интерес има право увида у регистар. Регистар је јединствена централна јавна електронска база података о сваком привредном субјекту на целој државној територији. Седиште агенције је у Београду, а има више регионалних центара.
- ▶ Послове агенције обавља физичко лице „регистратор”, које се стара о законитом вођењу регистра. Основна начела поступка регистрације су: начело јавности и доступности, тачности и претпоставке савесности, формалности, времена настанка и временског редоследа.

▶ **Субјекти уписа**

- ▶ Субјекти уписа у регистар су сва правна лица којима закон дозвољава постојање. То су привредна друштва, банке и друге финансијске организације, задруге и задружни савези, берзе, брокерско-дилерска друштва, организације за осигурање и др.
- ▶ У обавези да се региструју су и предузетници што је, у односу на претходна законска решења, пренето у надлежност Агенције за привредне регистре.

▶ **Предмет уписа**

- ▶ Предмет уписа у регистар привредних субјеката представља институт индивидуализације, тј. институт презентације битних атрибута субјекта према трећим лицима.
- ▶ У свим тржишним привредама регистар као јавна књига игра изузетно значајну улогу будући да омогућује пословним партнерима и трећим лицима упознавање са свим битним чињеницама значајним за правно пословање, чиме се умањују ризици закључивања правних послова са непостојећим партнерима, неовлашћеним лицима, инсолвентним субјектима и сл.

- ▶ У регистар се уписују подаци који се односе на оснивање субјеката пословног права, њихово повезивање и престанак, статусне промене и промене правне форме, евентуални покренути поступци ликвидације и стечаја, као и подаци који су обавезни по одлуци посебних прописа.
- ▶ Поред основних података, а то су пословно име, седиште, делатност, оснивачки улог, матични број, текући рачун, порески идентификациони број тзв. ПИБ, регистар садржи још и додатно уписани и уплаћени капитал, име и матични број директора, име и матични број прокуристе и осталих заступника, као и друге податке ако су битни за идентификацију субјекта.
- ▶ Упис у регистар има правно дејство према трећим лицима од дана уписа, а у одређеним случајевима и од часа и минута уписа.
- ▶ **Поступак регистрације**
- ▶ Поступак започиње подношењем пријаве од стране овлашћеног лица са прописаним исправама и прилозима.
- ▶ Пријава се подноси поштом, електронским путем или непосредно агенцији.
- ▶ Регистратор проверава испуњеност услова за регистрацију, док се подаци уписани у пријави сматрају апсолутно тачним јер је то и основни смисао уписа субјеката у регистар.

- ▶ Давање нетачних података за лице које подноси регистрациону пријаву повлачи кривичну одговорност запрећеном казном до пет година затвора.
- ▶ По поднетој пријави регистратор решава решењем или закључком.
- ▶ Регистрациона пријава се одбија решењем у којем се утврђују услови за регистрацију који нису испуњени.
- ▶ Ако је пријава исправна, регистратор у року од пет дана од дана подношења исте, доноси решење о спровођењу регистрације.
- ▶ Уколико је регистрациона пријава одбачена решењем, подносилац пријаве има право у року од тридесет дана од дана пријема истог да поднесе жалбу министру надлежном за послове привреде преко Агенције за регистар привредних субјеката.
- ▶ Жалбу прво оцењује регистратор и ако оцени да је основана доноси решење којим замењује нападнуто решење. У супротном у року од пет дана жалбу доставља надлежном министру.

- ▶ Министар је дужан да по жалби одлучи у року од тридесет дана од дана њеног пријема у министарству и то:
- ▶ одбацивањем,
- ▶ усвајањем жалбе и враћањем предмета регистратору на поновно одлучивање или
- ▶ усвајањем жалбе, укидањем нападнутог решења и притом доношењем самосталне одлуке.
- ▶ Незадовољна страна решењем министра може покренути управни спор.
- ▶ Регистрација производи правно дејство за убудуће и то од наредног дана од дана објављивања.
- ▶ У поступку регистрације није дозвољен повраћај у пређашње стање.
- ▶ Решења у поступку регистрације се објављују истовремено са доношењем решења са којим се пријава усваја.

▶ **КОНТРОЛНА ПИТАЊА**

- ▶ **Шта је предузетник?**
- ▶ **Како долази до престанка обављања делатности предузетника?**
- ▶ **Шта представља индивидуализација пословних субјеката?**
- ▶ **Објасните појам «пословно име».**
- ▶ **Шта је то делатност пословних субјеката?**
- ▶ **На који начин се врши промена делатности пословних субјеката?**
- ▶ **Шта представља појам «седиште» пословног субјекта?**
- ▶ **Шта је Регистар привредних субјеката?**
- ▶ **Који подаци се уписују у Регистар привредних субјеката?**
- ▶ **Објасните поступак регистрације у Регистар привредних субјеката.**